PRAKTIJKDOSSIER
Bezige Burgers

INHOUDSOPGAVE

BEZIGE BURGERS. LEREN IN EN VOOR GEMEENSCHAPPEN. 1

MISSIE, DOELEN EN WERKING 1
MISSIE 1
STRATEGISCHE DOELEN 1
EEN BEELD VAN DE WERKING 1
HOE VULT BEZIGE BURGERS DE DRIE SOCIAAL-CULTURELE ROLLEN IN? 3
OVERZICHT VAN HOE PRAKTIJKEN BIJDRAGEN TOT REALISATIE VAN DE ROLLEN 6
HOE REALISEERT BEZIGE BURGERS DE TWEE GEKOZEN FUNCTIES? 6
VERANTWOORDING FUNCTIEMIX 6
VISIE OP LEREN 6
VISIE OP GEMEENSCHAPSVORMING 7
EEN PRAKTIJK BESCHREVEN VANUIT DE FUNCTIES: INNOVATIELABS 7
OVERZICHT VAN HOE IN DE PRAKTIJKEN DE GEKOZEN FUNCTIES WORDEN GEREALISEERD 20

BEZIGE BURGERS. LEREN IN EN VOOR GEMEENSCHAPPEN.

Missie, doelen en werking

Missie

We geloven in de kracht van 'Bezige Burgers': mensen die hun schouders zetten onder initiatieven die hun gemeenschap doen groeien. Daarom ondersteunen we burgers die actief willen bijdragen om hun gemeenschap meer divers, duurzaam en solidair te maken. Bezige Burgers vzw creëert kansen om te leren en om zich te verbinden met andere Bezige Burgers. Zo willen we hun werk versterken én zichtbaar maken in de samenleving. En op die manier bijdragen aan gemeenschappen die zich inzetten voor een duurzame, solidaire, inclusieve en democratische samenleving.

Strategische doelen

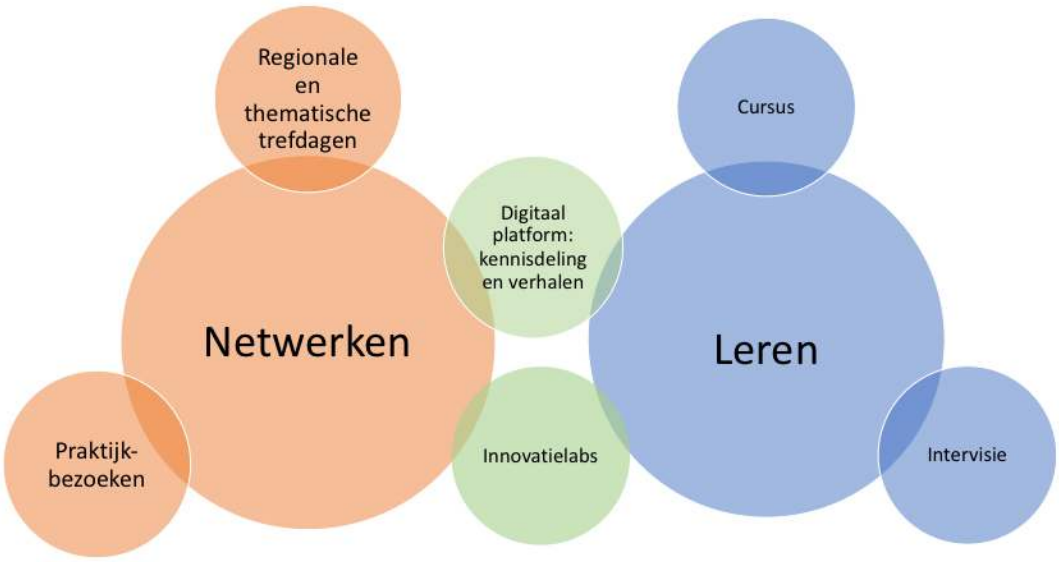
SD1:
Verspreid over heel Vlaanderen kunnen Bezige Burgers leren hoe ze hun rol in hun gemeenschap sterker kunnen invullen in drie domeinen (kernthema's gekozen voor deze beleidsperiode):

- Zorg en solidariteit
- Duurzaam leven
- Diversiteit omarmen

SD2:
Bezige Burgers vinden netwerken waarin ze door verhalen te vertellen en door kennisdeling en -ontwikkeling bijdragen aan een grotere zichtbaarheid en een beter begrip van wat Bezige Burgers doen.

Een beeld van de werking

Bezige Burgers heeft een zestal kernpraktijken om haar doelstellingen te realiseren en haar missie waar te maken. We groeperen die rond twee kernprocessen: 'leren' en 'netwerken'.

Regionale en thematische trefdagen
Burgers die een trekkersrol opnemen in lokale gemeenschapsvormende activiteiten of praktijken rond onze drie kernthema's, worden uitgenodigd op regionale of thematische trefdagen. Die trefdagen hangen we altijd op aan een gelijkaardige kapstok:

- We nodigen interessante sprekers uit, die heel praktisch en beeldend werken, en erop gericht zijn om mensen te ondersteunen in wat ze zelf aan het doen zijn of te inspireren in wat nog meer zou kunnen.
- We geven Bezige Burgers de kans om hun eigen verhalen te vertellen en zo hun ervaringen te delen: tonen wat ze doen – maar ook bevraagd worden door andere Bezige Burgers.
- Kritische stemmen aan het woord: mensen met een uitgesproken kijk op onze kernthema's dagen de aanwezigen uit om kritisch te kijken naar wat gebeurt en om te verbeelden hoe het anders zou kunnen of moeten.

Praktijkbezoeken
Mensen uit eenzelfde regio worden uitgenodigd voor een bezoek aan een werkende praktijk. Trekkers en andere deelnemers vertellen over wat er gebeurt, wat ze proberen te realiseren, waarom ze dat doen en hoe ze dat aanpakken. Dat vormt altijd de aanleiding tot een gedeelde reflectie – met feedback aan het initiatief én met een terugkoppeling naar de ervaring van de andere Bezige Burgers.

Digitaal platform: kennisdeling en verhalen
We investeren in een digitaal platform waarop we werkende praktijken in beeld brengen. Interviews. Blogs. Filmpjes. Het verhaal van mensen staat centraal. Maar vanuit die verhalen maken we ook de verbinding naar 'deelbare kennis': wat geleerd is, vertalen we naar methodiek, tips & tricks. We geven mensen ook praktische kapstokken om aan gemeenschapsvorming te werken of om aan de juiste informatie en netwerken te geraken.

Innovatielabs
In acht bijeenkomsten werken we in kleine groepjes (vier à zes Bezige Burgers), waarbij we vertrekken van de vage ideeën of ambities van de deelnemers om in verschillende stappen van brainstorm tot plan te geraken. We eindigen met een concreet plan, inclusief een netwerkanalyse van mogelijke partners of ondersteuners voor de uitvoering. Nadien volgen we de uitvoering op in momenten van intervisie en delen we de geleerde lessen.

Cursuswerk
We bieden verschillende cursussen aan, telkens in reeksen van drie en rond een duidelijk thema. De rol en de aanpak van Bezige Burgers staan altijd centraal. Voorbeelden zijn: 'Vrijwilligers betrekken en motiveren'; 'Opzetten van deelgemeenschappen'; 'Stoeten als

middel voor gemeenschapsvorming'; 'Amateurkunsten: een motor voor verbinding over verschillen heen' …

Intervisie en uitwisseling
Minimum twee keer per jaar komt een intervisie- en uitwisselingsgroepje bij elkaar: Bezige Burgers bespreken in groepjes aan de hand van vier tot zes vragen hun eigen praktijken, en leggen elkaar uitdagingen, grenzen, problemen voor. Samen zoeken ze naar oplossingen en leren ze welke mogelijkheden Bezige Burgers kunnen benutten om hun rol in de gemeenschap op te nemen. Leren van en met elkaar.

Hoe vult Bezige Burgers de drie sociaal-culturele rollen in?

KRITISCHE ROL

Definitie decreet
Het in vraag stellen van waarden, normen, opvattingen, instituties en spelregels en de publieke dialoog daarover voeden en voeren.

Drie invalshoeken
1. Waarom is het vanuit je missie belangrijk voor de samenleving dat je inzet op de kritische rol?
2. Wat wint de samenleving doordat je inzet op de kritische rol?
3. Wat wil je precies bereiken door in te zetten op de kritische rol?

Ons samenhangend verhaal over de kritische rol
We streven naar lokale gemeenschappen die zorg en solidariteit, duurzaamheid en inclusie nastreven. Vanuit die ambitie kijken we samen met Bezige Burgers kritisch naar de maatschappelijke spelregels die ons lokale samen-leven regelen. We benoemen wat in de weg zit en verbeelden ons wat we beter zouden vinden. We stimuleren Bezige Burgers om daarover ook in hun gemeenschap in debat te gaan: door dat inhoudelijk te stofferen én door werkvormen aan te reiken. …

KRITISCHE ROL kernpraktijken	Beschrijf op welke manier deze praktijk bijdraagt aan de realisatie van de kritische rol
Cursus	In cursussen stellen we vanuit onze maatschappelijke ambities en kernthema's het bestaande in vraag. We geven Bezige Burgers ook tools om in de eigen gemeenschap het maatschappelijke debat te voeden en te voeren
Regionale of thematische trefdagen	Er komen kritische stemmen aan het woord: mensen met een uitgesproken kijk op onze kernthema's dagen de aanwezigen uit om kritisch te kijken naar wat er gebeurt en om te verbeelden hoe het anders zou kunnen of moeten
Innovatielab	In innovatielabs verbeelden we ons welke maatschappelijke spelregels we beter zouden vinden en hoe we ook andere mensen daarvan kunnen overtuigen.
Interventie en uitwisseling	Tijdens deze bijeenkomsten denken deelnemers kritisch na over de maatschappelijke spelregels die de thema's in hun werking bepalen. Ze verbeelden zich hoe dingen zouden moeten veranderen.

VERBINDENDE ROL

Definitie decreet
Mensen verbinden met groepen, gemeenschappen en de brede samenleving door hen ruimtes te bieden waarin ze zich kunnen ontwikkelen in relatie tot anderen en door hen kansen te bieden op deelnemen en deelhebben aan die groepen, aan gemeenschappen en aan de brede samenleving.

Drie invalshoeken
1. Waarom is het vanuit je missie belangrijk voor de samenleving dat je inzet op de verbindende rol?
2. Wat wint de samenleving doordat je inzet op de verbindende rol?
3. Wat wil je precies bereiken door in te zetten op de verbindende rol?

Ons samenhangend verhaal over de verbindende rol
Bezige Burgers vzw zet in op het realiseren van netwerken tussen Bezige Burgers: wat hen verbindt, is dat ze een actieve rol opnemen in hun gemeenschap én dat ze daarover willen leren. Door die netwerken creëren we plekken waar mensen 'medestanders' vinden en waar ze elkaar kunnen versterken door uitwisseling van ideeën, waar ze elkaar toegang geven tot nieuwe relaties en netwerken en door leerprocessen mogelijk te maken. Zo kunnen we bijdragen aan de bouw van een community van mensen die elk op hun manier bijdragen aan sterkere en meer veerkrachtige gemeenschappen die zich inzetten voor zorg en solidariteit, voor duurzaamheid en voor het omgaan met de diversiteit in hun gemeenschap.

VERBINDENDE ROL kernpraktijken

Beschrijf op welke manier deze praktijk bijdraagt aan de realisatie van de verbindende rol

Regionale of thematische trefdagen	In deze trefdagen stimuleren we meer duurzame relaties tussen mensen met gelijklopende interesses of ambities. We bieden hen de ruimte tot ontmoeting, uitwisseling en het bouwen aan bruikbare en interessante netwerken die de eigen werking ten goede kunnen komen.
Cursus	We werken altijd met de ervaringen en vraagstukken van de deelnemers zelf: we onderzoeken hoe we mensen met gelijklopende interesses kanalen voor duurzame verbinding kunnen geven.
Praktijkbezoeken	Tijdens praktijkbezoeken leren mensen met gelijklopende interesses elkaar kennen. We bouwen altijd mogelijkheden tot uitwisseling en verdere opvolging in.
Intervisie en uitwisseling	Intervisiegroepjes bieden Bezige Burgers de mogelijkheid om over langere tijd heen intense relaties te ontwikkelen, waarin mensen van elkaar kunnen leren. Heel vaak vinden mensen elkaar daardoor ook tussen de intervisiemomenten door contacten die ze zelf opzetten. We stimuleren dat ook. Het motto is: 'Gebruik elkaar'.
Digitaal platform	De eerste stap in verbinding is: weten wat er overal gebeurt. Op basis daarvan bieden we op onze sociale media de mogelijkheid om ook online ervaringen uit te wisselen, elkaar door te verwijzen of elkaar vragen te stellen.

LABORATORIUMROL

Definitie decreet
In maatschappelijk innoverende praktijken experimenteren met nieuwe maatschappelijke spelregels als antwoord op complexe samenlevingsvraagstukken.

Drie invalshoeken
1. Waarom is het vanuit je missie belangrijk voor de samenleving dat je inzet op de laboratoriumrol?
2. Wat wint de samenleving doordat je inzet op de laboratoriumrol?
3. Wat wil je precies bereiken door in te zetten op de laboratoriumrol?

Ons samenhangend verhaal over de laboratoriumrol
Onze drie kernthema's (zorg en solidariteit, duurzaam leven en diversiteit omarmen) zijn geen eenvoudig op te lossen samenlevingsvraagstukken: wat tot nu toe is uitgeprobeerd, werkt niet voldoende. Daarom is het nodig dat we plekken creëren waar we rond die drie kernthema's Bezige Burgers bij elkaar brengen om maatschappelijk innoverende gemeenschapspraktijken te bedenken en uit te werken tot een echt actieplan. We ondersteunen nieuwe praktijken. En wat we daaruit leren, delen we met elkaar én met de samenleving. Wat werkt, verspreiden we verder. Zo stimuleren we lokale gemeenschappen om bij te dragen aan nieuwe oplossingen en nieuwe maatschappelijke spelregels: door ze in de praktijk uit te proberen en te laten zien wat echt werkt.

LABORATORIUMROL kernpraktijken	Beschrijf op welke manier deze praktijk bijdraagt aan de realisatie van de laboratoriumrol
Innovatielab	In innovatielabs vertrekken we van een vaag idee van een Bezige Burger en helpen we elkaar om tot een straf en realistisch plan te komen. In de eerste plaats gaat het om het bedenken van spelregelveranderende praktijken: maatschappelijke innovatie staat centraal. Iets doen wat echt tot nieuwe en betere spelregels kan leiden.
Regionale of thematische trefdagen	Op regionale en thematische trefdagen presenteren we inspirerende en innoverende praktijken. We brengen mensen die daarmee aan de slag willen gaan, met elkaar in contact of ondersteunen hen bij het ontwikkelen van eigen varianten.
Intervisie en uitwisseling	In intervisiemomenten coachen deelnemers elkaar vaak bij het ontwikkelen van maatschappelijk innoverende praktijken
Digitaal platform	Op ons platform brengen we regelmatig verhalen over maatschappelijk innoverende praktijken. Op die manier proberen we andere Bezige Burgers te inspireren
Praktijkbezoeken	We bezoeken plaatsen waar Bezige Burgers maatschappelijk innoverende uitproberen. Het format is dan altijd een beetje gelijkaardig: welke spelregel wil deze praktijk veranderd zien? Welke spelregels stellen ze in de plaats, en waarom? En hoe brengen ze die nieuwe spelregel als experiment in de praktijk? Wat kan iedereen leren van die praktijk?

Overzicht van hoe praktijken bijdragen tot realisatie van de rollen

	Regionale & thematische trefdagen	Praktijk-bezoeken	Innovatie-labs	Digitaal platform	Cursus	Intervisie en uitwisseling
Kritische rol						
Verbindende rol						
Laboratoriumrol						
Aantal gerealiseerde praktijken	7	18	4	1	14	24

Hoe realiseert Bezige Burgers de twee gekozen functies?

Verantwoording functiemix

Als we onze missie bekijken, dan is het logisch dat Bezige Burgers voor twee kernfuncties kiest. Ons uiteindelijke doel is om de aanwezigheid van krachtige en warme gemeenschappen in onze samenleving te ondersteunen en te versterken. Die bestaan of ontstaan niet vanzelf: het zijn altijd 'mensen' die gemeenschappen doen groeien en versterken door initiatief te nemen. Door de rol van 'trekker' op zich te nemen. Die mensen noemen wij Bezige Burgers. We vertrekken vanuit het gegeven dat die Bezige Burgers er zijn. Ze bestaan overal en in vele hoedanigheden. We zoeken hen via allerlei kanalen (online, hop-methodiek, netwerken …). We contacteren hen en betrekken hen bij een ruimer netwerk. We bieden hen plekken aan waar ze over hun rol kunnen leren, en waar ze ondersteuning vinden voor wat ze te doen hebben. We bieden hen netwerken aan die voor hun eigen ontwikkeling interessant zijn én die kunnen bijdragen om het werk in de eigen gemeenschappen te versterken en te verruimen. Op die manier zetten we in op een gemeenschap van Bezige Burgers, met de schaal van een gemeente, een regio – soms zelf Vlaanderen. Een gemeenschap die wil leren over en bijdragen aan de bouw en ondersteuning van diverse, duurzame, inclusieve en solidaire gemeenschappen. Een gemeenschap die bijdraagt aan de versterking van de democratie. De leerfunctie en de gemeenschapsvormende functie zitten dus in de kern van onze werking.

Visie op leren

Leren staat in het hart van alles wat we doen. Voor de meeste dingen die Bezige Burgers in hun gemeenschap doen, ligt geen blauwdruk klaar. Telkens weer opnieuw moeten ze omgaan met een vorm van 'onzeker weten': uitgaan van de hypothese dat iets kan werken zonder dat ze kunnen terugvallen op werkende 'handleidingen' of 'recepten'. 'Onderzoekend leren' is dus voortdurend nodig. Twee types van 'onderzoekend leren' vormen daarbij de boventoon: experimenterend leren én maatschappijkritisch leren.

- Experimenterend leren: Bezige Burgers beginnen eraan. Ze proberen uit, en merken onderweg wat werkt en wat misloopt. Daarom creëren we in onze werking plekken waar ze door reflectie en met ondersteuning van deskundigen hun ervaringen kunnen 'systematiseren'. We leren dus veel uit eigen en andermans ervaringen. We cocreëren kennis en inzicht rond hoe Bezige Burgers initiatief en verbinding in hun gemeenschap kunnen ondersteunen.
- Maatschappijkritisch leren: we werken rond thema's die van oudsher onze samenleving uitdagen. Diversiteit omarmen, zorg en solidariteit opnemen, duurzaam samenleven. Waar dat moeilijk is, zijn het vaak maatschappelijke en culturele spelregels, normen, instituties die beterschap verhinderen. Hiervan bewust worden en alternatieven verbeelden, zijn een terugkerende leerprocessen doorheen onze hele werking.

Wat we samen in cursussen leren, het werkmateriaal en de tools die we op basis daarvan ontwerpen, en de verhalen en voorbeelden die we ontdekken, geven we door. Bezige Burgers kunnen bij ons dus ook kennis en vaardigheid verwerven: door te groeien in onze gemeenschap, maar ook door de momenten van overdracht. Daardoor weten Bezige Burgers beter waarmee ze bezig zijn en wat ze allemaal kunnen proberen: hun perspectief op hun rol verandert en ze krijgen handvatten om ook echt anders en beter te handelen.
Met onze leerresultaten mikken we dus vooral op het niveau van de Bezige Burgers zelf – die het leerproces vaak ook mee kunnen sturen. Maar we willen ook leren als gemeenschap: we willen ons reservoir van weten over gemeenschapsvorming verbreden en versterken.

- **Visie op gemeenschapsvorming**

Onze uiteindelijke ambitie is het bewerkstelligen van sterke lokale gemeenschappen die zich inzetten voor maatschappelijk waardevolle doelen. Maar dat doen we niet rechtstreeks: we richten ons op trekkers, op initiatiefnemers die we Bezige Burgers noemen. We mikken minimaal op lichte gemeenschappen in de vorm van sociale netwerken, waarin mensen kennis, middelen, waarden, inzichten met elkaar uitwisselen. We betrekken hen in een web van netwerken, over gemeenten en zelfs regio's heen. Netwerken van mensen die gemeen hebben dat ze in hun lokale gemeenschap initiatief willen nemen en daarover willen leren om het beter te kunnen doen. Dat is wat ze delen. Die sociale netwerken als eerder lichte gemeenschappen gebruiken we als 'humus' waarop we meer intense gemeenschappen doen groeien. Mensen die vanuit gedeelde waarden, gedeelde ambities of vanuit de sterke wil om van elkaar te leren, intens investeren in een lerende gemeenschap van Bezige Burgers. In die netwerken geven we hen de kans om mensen zoals hen te vinden, maar ook om te leren van mensen met heel andere achtergronden of met heel andere ervaringen. Bonding én bridging. Gelijk én verschillend: het biedt allebei een enorm leerpotentieel. Doorheen de tijd willen we dat mensen die netwerken ervaren als een brede en inspirerende gemeenschap van Bezige Burgers. Bezige Burgers die echt het verschil maken in hun eigen gemeenschap en die bruggen bouwen over gemeenschappen heen.

- **Een praktijk beschreven vanuit de functies: innovatielabs**

Stap 1

DOELSTELLINGENKADER

- **Vertel iets over de doelen die je met deze praktijk wil bereiken. Leg uit waarom het vanuit je missie of strategische doelen belangrijk is dat die doelen of resultaten gerealiseerd worden.**

De missie en zeker de eerste strategische doelstelling dagen ons uit: gemeenschappen die echt dragend zijn in de ontwikkeling van een meer zorgzame, solidaire en duurzame samenleving waarin diversiteit omarmd wordt, zijn niet vanzelfsprekend. We hebben daarvoor weinig 'formats'. We kijken naar de overheid of de markt voor bijvoorbeeld het opnemen van zorg of voor het oplossen van de klimaatcrisis of duurzaamheidsvraagstukken. We rekenen op bestaande solidariteitssystemen zoals belastingen en ziekenkassen voor wie er zelf niet uitgeraakt. We ontwikkelen vooral relaties met 'mensen-zoals-wij' in verenigingen en comités. Daarom is voor ons de hoofddoelstelling van de innovatielabs helder:

- Bezige Burgers ontwikkelen werkzame scenario's en formats die in gemeenschappen de ontwikkeling naar meer zorgzaamheid, duurzaamheid en diversiteit kunnen ondersteunen.
- Bezige Burgers maken concrete en 'verkoopbare' plannen van aanpak voor de concrete realisatie ervan.

Om die doelen te realiseren, moet bovendien aan een aantal voorwaardenscheppende doelen gewerkt worden, bijvoorbeeld:

- Bezige Burgers reflecteren kritisch over bestaande maatschappelijke spelregels en kunnen zich nieuwe spelregels verbeelden.
- Bezige Burgers denken breed en creatief over oplossingen.
- Bezige Burgers kunnen elkaar coachen en feedback geven.
- Bezige Burgers kunnen weloverwogen plannen maken.
- Bezige Burgers vormen netwerken waarin ze elkaar kunnen coachen.
- Bezige Burgers kijken naar hun omgeving als een netwerk van mensen en mogelijkheden dat ze gericht kunnen mobiliseren.

…

Stap 2

ALGEMENE BESCHRIJVING

- **Beschrijf kort en algemeen je praktijk, zodat iemand anders zich een helder beeld kan vormen van wat er gebeurt. Je beschrijft welke globale aanpak je hanteert om je doelen te bereiken. Je toont wie betrokken is bij die praktijk en hoe je werkt aan verandering en aan het bereiken van het resultaat. Daarbij heb je oog voor het perspectief van participanten en van sociaal-cultureel werkers.**

In acht bijeenkomsten werken we in kleine groepjes (telkens vier tot zes Bezige Burgers), waarbij we vertrekken van de vage ideeën of ambities van de deelnemers om in verschillende stappen van brainstorm tot plan te geraken. We eindigen met een concreet plan, inclusief een netwerkanalyse van mogelijke partners of ondersteuners voor de uitvoering. Nadien volgen we de uitvoering op en delen we de geleerde lessen.
We werken in vier fasen:

- **Brainstormen** rond het initiële idee: verbreden, meer mogelijkheden zien, onze blik verruimen …
- **Scherp maken** van de mogelijke praktijk: tot heldere beelden, doelen, aanpak … komen.
- **Plannen**: een concrete planning opmaken van de verschillende stappen, verschillende betrokkenen, het scheppen van de voorwaarden voor slagen (netwerk, middelen, context …).
- **Verkopen en overtuigen**: zorgen dat alle betrokkenen in het plan meegaan. Communicatieplanning, overtuigende argumenten …

Stap 3

BIJDRAGE TOT DE SOCIAAL-CULTURELE ROLLEN

- **Leg uit wat je in deze praktijk doet om een kritisch perspectief een plek te geven. Toon hoe deze praktijk bijdraagt aan de invulling van je organisatie aan je** kritische rol**.**

    - We starten altijd met ‘welbewust kritisch kijken’ naar de maatschappelijke spelregels die ertoe leiden dat zorgzaamheid, duurzaamheid of diversiteit te weinig plek heeft in gemeenschappen. En we denken na over welke spelregels beter zouden zijn: we verbeelden ons hoe gemeenschappen er zouden kunnen uitzien als ze bijvoorbeeld echt zouden inzetten op zorg en solidariteit, op duurzaamheid of als ze echt diversiteit zouden omarmen. Het bestaande wordt in vraag gesteld en geanalyseerd. Oplossingen of nieuwe wegen worden verbeeld.

- **Leg uit wat je in deze praktijk doet om mensen, groepen en gemeenschappen te verbinden. Toon hoe deze praktijk bijdraagt aan de invulling van je organisatie aan je** verbindende rol**.**

    - Finaal is de doelstelling van deze praktijk altijd verbonden met het creëren van formats en scenario’s die mensen meer met elkaar verbinden: de uitkomst moet zijn dat Bezige Burgers acties kunnen ondernemen die hun eigen

gemeenschap naar een sterkere verbinding leiden rond hun maatschappelijke ambities.
    - Op een tweede niveau zorgen we met deze praktijk ook voor verbinding over gemeenschappen heen tussen Bezige Burgers: er ontstaan netwerken waarin mensen behoorlijk intens kunnen samenwerken, coachen of leren.

- **Leg uit wat je in deze praktijk doet om alternatieven uit te proberen en om te experimenteren met nieuwe maatschappelijke spelregels. Toon hoe deze praktijk bijdraagt aan de invulling van je organisatie aan je** laboratoriumrol**.**

    - Deze praktijk op zich is echt een laboratorium: een plek waar wordt 'uitgevonden'. Een plek waar nieuwe scenario's en formats worden bedacht die uitdrukkelijk de ambitie hebben om nieuwe maatschappelijke spelregels in gemeenschappen waar te maken in experimenten. We onderzoeken en bedenken manieren om als gemeenschap de maatschappelijke spelregels zo te veranderen dat die gemeenschappen meer bijdragen aan zorg en solidariteit, aan duurzaam samenleven en aan het omarmen van diversiteit. Het innovatielab vormt dus de broedplaats, de incubator, waar diverse maatschappelijk innoverende praktijken hun startpunt kennen. Na afloop worden de experimenten met levenskracht ook daadwerkelijk opgestart en opgevolgd – en waar nodig door professionals van Bezige Burgers vzw ondersteund.

Stap 4

KEUZE FUNCTIEMIX

- In een praktijk realiseer je meestal meerdere functies samen. Maar vaak zijn niet alle functies het gevolg van doelgerichte interventies. Geef hieronder aan welke processen je met aanwijsbare en weloverwogen interventies nastreeft en realiseert. Die functies zal je in de rest van de oefening verder onderbouwen.

	Ja	Neen
Veranderingsprocessen gericht op **leren**	x	☐
Veranderingsprocessen gericht op **gemeenschap vormen**	x	☐
Veranderingsprocessen gericht op **maatschappelijk bewegen**	☐	☐
Veranderingsprocessen gericht op **cultuur**	☐	☐

Stap 5a

JE KIJKT NU MET DE BRIL VAN DE GEMEENSCHAPSVORMENDE FUNCTIE NAAR JE PRAKTIJK

- Vijf rubrieken vertrekken telkens van een centrale vraag, die één aspect van je praktijk verder verkent. Bij elke rubriek geven we enkele mogelijke antwoorden. Als voorzet. Om je te inspireren en je op weg te zetten in je verdere proces van beschrijven. De kern van dat antwoord staat telkens in het vet. Je vindt ook enkele woorden in het cursief die naar de visietekst over de gemeenschapsvormende verwijzen. Zo krijg je taal en inspiratie die jouw concrete praktijk helpt kaderen in de meer algemene visie van jouw organisatie op leren.

- Je kruist het antwoord/de antwoorden aan die het meest van toepassing zijn op jouw praktijk. Dat kunnen er dus meerdere zijn. Praktijken zijn immers dikwijls meerlagig of bestaan uit verschillende deelactiviteiten waarbinnen de processen ook verschillend van aard kunnen zijn. Je kan altijd een extra antwoord toevoegen: een specifieke benadering of keuze eigen aan jouw organisatie of jouw manier van werken.

- Na het aankruisen ga je met die eerste inspiratie verder aan de slag en beantwoord je met een eigen tekst de daaropvolgende synthesevraag. Schrijf die tekst alsof je iemand die je organisatie niet kent, wil meenemen in hoe je in deze praktijk doelgericht werkt aan het ondersteunen van leerprocessen. De tekstjes vormen in de slotsynthese na de vijf rubrieken de basis voor je samenhangende beschrijving van hoe die praktijk bijdraagt aan de realisatie van de gemeenschapsvormende functie.

Rubriek 1

BIJ WIE WIL JE VERANDERING BEWERKSTELLIGEN MET HET GEMEENSCHAPSVORMENDE PROCES?	
Wil je **verandering** teweegbrengen bij individuele mensen, groepen of gemeenschappen?	
Deze praktijk is erop gericht dat **individuele mensen** zich lid kunnen voelen van een bestaande gemeenschap. Door te benadrukken wat zij met anderen in een gemeenschap delen, wil je hen sterker en meer verbonden maken (*bonding)*. Door ook te tonen hoe zij verschillen en hoe zij uniek zijn in hun eigen gemeenschap, krijgen mensen de kans om zich te oriënteren op de andere leden van hun gemeenschap *(meervoudige identiteitsvormen*).	**X**
In deze praktijk wil je **binnen gemeenschappen** iets veranderen. Je werkt aan hun samenstelling en de manier waarop mensen uit die gemeenschap zich groeperen. Je maakt ruimte voor nieuwe open gemeenschappen om zich te groeperen (*bonding en omgaan met verschil)*.	**X**
Deze praktijk zet in op de veranderende **maatschappelijke positie** van gemeenschappen. Je wil bijvoorbeeld de positie van een specifieke gemeenschap in de brede samenleving veranderen. Of je wil de openheid van een bestaande gemeenschap tegenover de brede maatschappij versterken (*bruggen bouwen*).	
Beschrijf zo nauwkeurig mogelijk wat je wil dat er voor wie verandert door de gemeenschapsvormende processen die je beoogt.	

Het doel van de innovatielabs is uiteindelijk om verandering teweeg te brengen in gemeenschappen: als gemeenschap zouden ze op termijn zorgzamer, meer solidair, meer duurzaam of meer divers moeten worden – door de ontwikkelde plannen in de innovatielabs. Uiteraard is het ook nodig dat mensen zichzelf ervaren als lid van die gemeenschappen: de ontwikkelde plannen zullen dus ook moeten inzetten op het aanreiken van aangrijpingspunten waarmee mensen zich voldoende kunnen identificeren, rekening houdend met de bestaande verschillen.

Rubriek 2

HOE VERHOUDT HET GEMEENSCHAPSVORMENDE PROCES ZICH TEGENOVER DE BESTAANDE WERELD?	
In gemeenschapsvormende processen ontwikkel je altijd een verhouding in en tussen gemeenschappen en de wereld zoals hij op dit moment bestaat. Welke van onderstaande 'verhoudingen' beschrijven het best de beoogde gemeenschapsvormende processen?	
Jouw praktijk versterkt een gemeenschap als een netwerk van mensen die iets delen met elkaar. Door ***bonding*** toon je waarin alle leden van een gemeenschap 'hetzelfde' zijn. Het gedeelde benadrukken geeft kracht uit verbondenheid. Iedere gemeenschap heeft het af en toe nodig om die verbondenheid op te zoeken en zo de band te versterken. Onderling verschil verdwijnt naar de achtergrond.	
Door jouw praktijk leren mensen ***omgaan met verschil*** tussen mensen in hun eigen gemeenschap. Hoewel de mensen in een gemeenschap zich in elkaar herkennen, verschillen ze ook van elkaar op cruciale punten. Of ze willen eenzelfde doel bereiken, maar hebben een verschillende visie op hoe ze dat willen doen. Door dat zichtbaar en voelbaar te maken, functioneren sociaal-culturele praktijken als democratische leerscholen.	x
In jouw praktijk oriënteert de gemeenschap zich open op andere mensen, groepen en gemeenschappen. Je zoekt op welke manier ***bruggen*** **tussen verschillende gemeenschappen** gevonden kunnen worden en voegt zo iets toe aan de kwaliteit van het samenleven. Door mensen daarvan bewust te maken, creëer je ruimte voor openheid naar andere mensen, groepen en gemeenschappen.	x
Leg uit waaraan je in deze praktijk kan zien dat participanten die verhouding met de bestaande wereld ontwikkelen in het gemeenschapsvormende proces. De doelstelling is om experimenten op te zetten in gemeenschappen waarbij nieuwe maatschappelijke spelregels gehanteerd worden die de gemeenschappen meer solidair en zorgzaam maken, of diverser en meer duurzaam. Omgaan met verschil is daarin een centraal gegeven. Verder bouwen we in de innovatielabs doelbewust aan een actieve gemeenschap van Bezige Burgers die zich over gemeenschappen heen met elkaar verbinden. Om zo van elkaar te leren, elkaar te inspireren, te coachen en te ondersteunen.	

Rubriek 3

WELK BEELD HEB JE BIJ DE PRAKTIJK VAN GEMEENSCHAPSVORMING?	
Gemeenschapsvormende processen krijgen vorm in de daarvoor speciaal ontworpen contexten. Formats of handelingsconcepten vertellen iets over de manier waarop je die contexten vorm geeft. Ze roepen beelden op waardoor we ons iets kunnen voorstellen bij wat er gebeurt.	
Jouw praktijk geeft mensen, groepen en gemeenschappen de ***ruimte om samen te komen***. Fysieke ruimtes of virtuele plaatsen geven mensen de kans elkaar te ontmoeten. Dat kan gaan om ontmoetingsplekken die daarvoor op zo'n manier zijn ingericht dat ze uitnodigen en aanzetten tot contact. Maar ook de gedeelde publieke ruimte is cruciaal om lokale gemeenschappen te doen groeien en te versterken.	
Deze praktijk zet in op ***netwerken*** en relatie leggen: elkaar leren kennen, uitwisselen – over verschillende groepen en gemeenschappen heen. Netwerken geven mensen, groepen en gemeenschappen de kans iets uit te wisselen – kennis, middelen, waarden, gesprekken, dingen en vaardigheden – en op elkaar terug te vallen.	x
In jouw praktijk verenigen mensen zich omdat ze iets wat ze allemaal belangrijk vinden, ***met elkaar delen***: een identiteitsvorm, ideologie, waarden, normen en gewoontes, ervaring, ambitie of agenda, dingen …	
Deze praktijk geeft mensen de kans om in hun gemeenschap een ***gedeeld project*** te verwezenlijken. Je ondersteunt hen in de uitwerking van hun project of zet in op het betrekken van nieuwe mensen, groepen en gemeenschappen daarin.	x
Deze praktijk ondersteunt de samenwerking tussen mensen in min of meer duurzame ***verenigingen***. Mensen voelen zich echt lid of deel van de vereniging die zich verhoudt tot een veel ruimere gemeenschap van andere mensen die zich betrokken voelen op eenzelfde missie.	
…	
Leg helder uit waarom juist deze context het best bijdraagt aan wat je met de gemeenschapsvormende functie wil bereiken. In wezen is het innovatielab het begin van een netwerk waardoor mensen hun gedeelde ambitie rond gemeenschappen samen kunnen vertalen naar concrete en maatschappelijk innoverende projecten.	

Rubriek 4

WELKE ROL(LEN) SPEEL JE VOORNAMELIJK ALS SOCIAAL-CULTUREEL WERKER IN HET OPZETTEN VAN GEMEENSCHAPSVORMENDE PROCESSEN?	
Als sociaal-cultureel werker is jouw rol vormend voor de praktijk. Je begeleidt wellicht activiteiten, maar je rol kan zich net zo goed meer achter de schermen afspelen.	
Als **procesbegeleider** neem je een leidende of begeleidende rol op om mensen uit deze gemeenschap samen te brengen en te verenigen. Daarbij heb je oog voor de *dynamieken* in je gemeenschap.	
Als **coach** ondersteun je lokale verenigingen of verantwoordelijken/aanspreekpunten van gemeenschappen. Jij hebt er oog voor dat ze zich verbonden en gezien voelen	x

in een bredere gemeenschap, maar zij zijn zelf verantwoordelijk voor hun eigen proces en activiteiten.	
Als **ontwerper** werk je contexten, arrangementen of settings uit om gemeenschappen de kans te geven zich te verenigen. Je voorziet *ruimte, type projecten* of *verenigingsmodellen* en ondersteunt mensen in het gebruik daarvan.	
Als **netwerker** breng je verbindingen tussen mensen, groepen en gemeenschappen tot stand (*sociale netwerken*) of vorm je zelf een brug waarover anderen kunnen gaan om elkaar te vinden (*bruggen bouwen).*	x
…	
Toon zo helder mogelijk wat je als sociaal-cultureel werker precies doet om de gemeenschapsvormende processen mogelijk te maken. Omschrijf hoe je die rol(len) precies invult. Onze werkers begeleiden het hele proces van het innovatielab: daarin worden de trekkers van gemeenschappen ondersteund om nieuwe en maatschappelijk innoverende ambities vorm te geven – nieuwe ambities waarvan de realisatie onder hun eigen verantwoordelijkheid valt. Als netwerkers brengen zij zowel in het innovatielab nieuwe relaties tot stand, alsook door rond de ontwikkelde ideeën nieuwe netwerkmogelijkheden te openen (bijvoorbeeld door tips te geven over wie ze bij een vernieuwend project zouden kunnen betrekken, waar ze steun kunnen vinden, waar mensen al dergelijke dingen hebben uitgeprobeerd …)	

Rubriek 5

WELKE ROL(LEN) SPELEN DE PARTICIPANTEN VOORNAMELIJK IN DE GEMEENSCHAPSVORMENDE PROCESSEN?	
Participanten geven ook mee vorm aan het gemeenschaps-vormende proces. Ze beïnvloeden de keuzes en de werking.	
Als **deelnemers of leden** gebruiken ze de goederen of diensten in een *netwerk* of *vereniging*. Zo raken ze betrokken bij een bredere gemeenschap.	
Als **gemeenschapsmens** zoeken ze gezelschap en **verbondenheid** met anderen. Ze willen zich betrokken voelen bij een gemeenschap.	
Als **ambassadeurs/vertegenwoordigers** zijn zij het aanspreekpunt van een lokale vereniging, gemeenschap of een project. Voor velen zijn zij het gezicht van hun gemeenschap en ze dragen dat graag uit.	x
Als **deelhebber** of **trekker** zetten ze zich vrijwillig in voor de gemeenschap. Ze zorgen dat een netwerk, ruimte, project of vereniging kan blijven functioneren.	x
…	
Toon zo helder mogelijk wat participanten precies doen om de gemeenschapsvormende processen mogelijk te maken. Omschrijf hoe ze die rollen precies invullen. Participanten trekken in hun eigen gemeenschap: ze leveren energie, geven richting, inspireren en zetten aan tot verdere ontwikkeling. Ze zijn het gezicht. En ze bouwen bruggen naar andere trekkers om zo tot sterke ideeën en concrete plannen te komen om zorgzame en warme gemeenschappen te creëren, met aandacht voor diversiteit en duurzaamheid.	

Stap 6a

SYNTHESE OF 'HET VERHAAL OVER HOE JE PRAKTIJK DE GEMEENSCHAPSVORMENDE FUNCTIE REALISEERT'

- **Overloop nu de vijf vorige rubrieken. Schrijf op basis van je antwoorden een beknopt, samenhangend en logisch verhaal over hoe je praktijk de gemeenschapsvormende functie realiseert. Een op zichzelf staand verhaal dat je aan een buitenstaander kan vertellen.**

- Het doel van de innovatielabs is uiteindelijk om verandering teweeg te brengen binnen gemeenschappen: als gemeenschap zouden ze op termijn zorgzamer, meer solidair, meer duurzaam of meer divers moeten worden – door de ontwikkelde plannen in de innovatielabs. Uiteraard is het ook nodig dat mensen zichzelf ervaren als lid van die gemeenschappen: de ontwikkelde plannen zullen dus ook moeten inzetten op het aanreiken van aangrijpingspunten waarmee mensen zich voldoende kunnen identificeren, rekening houdend met de bestaande verschillen. De doelstelling is om experimenten op te zetten in gemeenschappen waarbij nieuwe maatschappelijke spelregels gehanteerd worden die dergelijke gemeenschappen meer solidair en zorgzaam maken, of diverser en meer duurzaam. Omgaan met verschil is daarin een centraal gegeven. Verder bouwen we in de innovatielabs doelbewust aan een actieve gemeenschap van Bezige Burgers die zich over gemeenschappen heen met elkaar verbinden. Om zo van elkaar te leren, elkaar te inspireren, te coachen en te ondersteunen. Daarom is het innovatielab in wezen het begin van een netwerk waardoor mensen hun gedeelde ambitie rond gemeenschappen samen kunnen vertalen naar concrete en maatschappelijk innoverende projecten. Onze werkers begeleiden het volledige proces van het innovatielab: daarin worden de trekkers van gemeenschappen ondersteund om nieuwe en maatschappelijk innoverende ambities vorm te geven – nieuwe ambities waarvan de realisatie onder hun eigen verantwoordelijkheid valt. Als netwerkers brengen zij zowel in het innovatielab nieuwe relaties tot stand, alsook door rond de ontwikkelde ideeën nieuwe netwerkmogelijkheden te openen (bijvoorbeeld door tips te geven over wie ze bij een vernieuwend project kunnen betrekken, waar ze steun kunnen vinden, waar mensen al dergelijke dingen hebben uitgeprobeerd …)De participanten aan het innovatielab trekken in de eerste plaats de werking in hun eigen gemeenschap: ze leveren energie, geven richting, inspireren en zetten aan tot verdere ontwikkeling en vernieuwing. Ze zijn het gezicht. En ze bouwen bruggen naar andere trekkers om zo tot sterke ideeën en concrete plannen te komen om zorgzame en warme gemeenschappen te creëren, met aandacht voor diversiteit en duurzaamheid.

Stap 5b

JE KIJKT NU MET DE BRIL VAN DE LEERFUNCTIE NAAR JE PRAKTIJK

- Vijf rubrieken vertrekken telkens van een centrale vraag, die één aspect van je praktijk verder verkent. Bij elke rubriek geven we enkele mogelijke antwoorden. Als voorzet. Om je te inspireren en je op weg te zetten in je verdere proces van beschrijven. De kern van dat antwoord staat telkens in het vet. Je vindt ook enkele woorden in het cursief die naar de visietekst over de leerfunctie verwijzen. Zo krijg je taal en inspiratie die jouw concrete praktijk helpt kaderen in de meer algemene visie van jouw organisatie op leren.

- Je kruist het antwoord/de antwoorden aan die het meest van toepassing zijn op jouw praktijk. Dat kunnen er dus meerdere zijn. Praktijken zijn immers dikwijls meerlagig of bestaan uit verschillende deelactiviteiten waarbinnen de processen ook verschillend van aard kunnen zijn. Je kan altijd een extra antwoord toevoegen: een specifieke benadering of keuze eigen aan jouw organisatie of jouw manier van werken.

- Na het aankruisen ga je met die eerste inspiratie verder aan de slag en beantwoord je met een eigen tekst de daaropvolgende synthesevraag. Schrijf die tekst alsof je iemand die je organisatie niet kent, wil meenemen in hoe je in deze praktijk doelgericht werkt aan het ondersteunen van leerprocessen. De tekstjes vormen in de slotsynthese na de vijf rubrieken de basis voor je samenhangende beschrijving van hoe die praktijk bijdraagt aan de realisatie van de leerfunctie.

Rubriek 1

BIJ WIE WIL JE VERANDERING BEWERKSTELLIGEN MET HET LEERPROCES?	
Wil je verandering teweegbrengen bij individuele mensen, groepen of gemeenschappen?	
Met deze praktijk wil je vooral dat **individuele mensen** iets leren: nieuwe kennis en inzichten, vaardigheden, een houding, nieuwe gewoonten of manieren van handelen.	x
Het hoofdaccent ligt in deze praktijk op het **leerproces van de groep**: je wil dat de groep als groep iets leert. Je wil iets veranderen aan de groepscultuur, de sfeer, de gewoonten … Of je wil dat de groep zich anders leert opstellen tegenover de buitenwereld. Of beter leert samenwerken, efficiënter, effectiever …	
Je beoogt met het leerproces vooral **verandering in de organisatie**: een bestuur dat anders gaat werken, de zorg voor kwaliteit die moet groeien, de blik naar buiten richten om sterker te denken in termen van impact …	x
Deze praktijk ziet het leerproces nog groter. Je kan hier spreken van **maatschappelijke leerprocessen**. Dat betekent dat een **gemeenschap of samenleving als geheel** iets te leren heeft zoals anders leren kijken naar of praten over iets. Of als samenleving anders leren omgaan met iets. Of nieuwe en betere maatschappelijke spelregels verkennen en realiseren.	x
…	

Beschrijf zo nauwkeurig mogelijk wat je wil dat er voor wie verandert door de leerprocessen die je beoogt.

Door het leerproces willen we verandering teweegbrengen in gemeenschappen: dat is de echte finaliteit van het innovatielab. Als gemeenschappen zouden ze op termijn zorgzamer, meer solidair, meer duurzaam of meer divers moeten worden – door de leer-en ontwikkelresultaten in de innovatielabs. Dat op zich vergt een leerproces van de gemeenschap, van de groepen die in die gemeenschap functioneren. Daarvoor is dan ook in eerste instantie een leerproces nodig bij de Bezige Burgers zelf: mensen die een trekkende rol opnemen, leren in het innovatielab hoe ze vernieuwende scenario's en formats in hun gemeenschap zouden kunnen ontwikkelen en uitproberen. Bovendien wordt met bemiddeling van de Bezige Burgers in het innovatielab ook een leerproces in het 'bestuur' van de gemeenschapswerking beoogd: met het bouwen aan een concreet plan voor nieuwe vormen van gemeenschapsvorming is er de hoop dat het bestuur anders leert kijken naar de eigen werking en naar wat ze precies willen doen om de gemeenschapswerking te veranderen en versterken.

Rubriek 2

HOE VERHOUDT HET LEERPROCES ZICH TEGENOVER DE BESTAANDE WERELD?	
In leerprocessen ontwikkel je altijd een verhouding met de wereld zoals hij op dit moment bestaat. Welke van onderstaande 'verhoudingen' beschrijven het best de beoogde leerprocessen?	
Het leerproces **leidt mensen in de wereld zoals hij bestaat**: ze verwerven de kennis, houdingen, vaardigheden, waarden en gewoonten die hen helpen om mee te kunnen, om in te groeien in de wereld zoals hij bestaat. (*Verwervend leren door ingroeien of overdracht*)	
Het leerproces doet mensen **kritisch nadenken over de wereld zoals hij bestaat**: ze onderzoeken hun eigen waardering van de bestaande wereld en worden zich bewust van tegenstrijdigheden of onrecht. (*Onderzoekend leren: kritisch leren voor maatschappelijke verandering*)	x
In het leerproces **onderzoeken mensen actief alternatieven voor de wereld zoals hij bestaat**. Ze experimenteren, ontwerpen, verbeteren met het oog op verandering van de bestaande wereld. Ze leren over hoe ze verandering tot stand zouden kunnen brengen. (*Onderzoekend leren door experimenteren*)	x
In het leerproces **onderzoeken mensen vooral zichzelf en hun innerlijke wereld** om zichzelf zo verder te kunnen ontplooien. Ze worden actieve architecten van hun eigen leven en van de omgeving die ze daarvoor nodig hebben. (*Onderzoekend leren door persoonlijk ontwikkelingsleren*)	
…	

Leg uit waaraan je in deze praktijk kan zien dat participanten deze verhouding met de bestaande wereld ontwikkelen in het leerproces.

Het innovatielab is op verschillende manieren een onderzoekend leerproces. De deelnemers stellen om te beginnen de vanzelfsprekende spelregels in hun gemeenschappen in vraag. Er is een kritische reflectie over hoe maatschappelijke gewoonten en structuren bijvoorbeeld solidariteit of duurzaamheid in de weg staan. Van daaruit leren ze nieuwe mogelijkheden, nieuwe

gewoonten of spelregels verkennen. En bedenken ze plannen om die ook echt als alternatief in de praktijk te brengen. Na het plannen komt het echte experimenteren: de toets aan de werkelijkheid, een toets die altijd leerzaam is omdat die toets ons iets vertelt over wat wel en wat niet werkt. En wat we daar kunnen aan doen. Wat we leren, delen we graag met de andere leden van het innovatielab. Zo heeft de brede gemeenschap van Bezige Burgers iets aan wat wordt geleerd.

Rubriek 3

WELK BEELD HEB JE BIJ DE PRAKTIJK VAN DE LEERCONTEXT?	
Leerprocessen krijgen vorm in daarvoor speciaal ontworpen contexten. Formats of handelingsconcepten vertellen iets over de manier waarop je die contexten vormgeeft. Ze roepen beelden op waardoor we ons iets kunnen voorstellen bij wat er gebeurt.	
Deze praktijk neemt de vorm aan van een **cursus, een vormingssessie** met *duidelijke leerdoelen die vooraf zijn bepaald* en met een vormingswerker/lesgever die de bijeenkomst stuurt. *Overdracht* en inhoud met bijhorende verwerking maken deel uit van de kern.	
Deze praktijk richt zich vooral op **al doende gericht trainen, oefenen in de ervaring**: iets leren en echt verwerven door te doen, te herhalen, uit te proberen en daarop terug te kijken. Het proces wordt *afgestemd op vragen en ervaringen van de lerende*.	
Deze praktijk zet in op al doende **experimenteren om samen te creëren, te bedenken, iets op te lossen**. Samen op leeravontuur met *een open einde*. *Samen sturen* en het leerproces vormgeven.	x
Leren wordt hier als terugkerend **proces ingebouwd in de aanpak of procedures van de organisatie of vereniging**. Plannen, evalueren, bijsturen … horen tot de gewoontes van de werking (*lerende organisatie*).	
Het leren krijgt vorm door **heel kleine interventies** in de gewone werking. De context is zo opgezet dat participanten vaak ***zonder dat ze het weten*** langzaam groeien en leren. Hier en daar zorgen momenten van reflectie of feedback wel voor een doelgericht leerproces.	
In het leerproces maken we een mooie mix van ***online en offline*** leermomenten: de ene keer allemaal samen interactief online, dan weer ieder op zich op een moment naar keuze aan de hand van online inhoud, allemaal samen live in een lokaal.	x
Als samenleving leren we andere gewoonten, andere spelregels, een andere kijk door **publiek debat of brede campagnes**.	
…	

Leg helder uit waarom juist deze leercontext het best bijdraagt aan de leerprocessen die je voor ogen hebt.

Het innovatielab heeft een globale kapstok waaraan we ons altijd houden. Maar in dat leerproces zelf is er heel veel vrijheid: de deelnemers sturen mee in de richting van de vraagstukken waarover ze concreet willen leren. In de kern van het leerproces staat het samen ontwerpen van oplossingen voor kwesties die we als moeilijk of uitdagend ervaren. Vooraf liggen de resultaten niet vast: leren is een open avontuur. Onderweg maken we slim gebruik van digitale mogelijkheden. Meestal komen we live samen, maar

intervisie in kleine groepjes over de vordering van de plannen of de moeilijkheden die we tegenkomen, kunnen we onderweg vlot online inplannen, al naargelang de noodzaak.	

Rubriek 4

WELKE ROL(LEN) SPEEL JE VOORNAMELIJK ALS SOCIAAL-CULTUREEL WERKER IN HET LEERPROCES?	
Als sociaal-cultureel werker is jouw rol vormend voor de praktijk. Je begeleidt wellicht activiteiten, maar je rol kan zich net zo goed meer achter de schermen afspelen.	
Als **inhoudelijk expert** breng je kennis en inzichten over en help je mensen om die te verwerken, zich eigen te maken.	
Als **coach** help en ondersteun je mensen om hun leerproces gericht zelf in handen te nemen.	x
Als **trainer** geef je oefenkansen en structureer je gericht en op maat het leerproces zodat mensen het geleerde echt verwerven.	
Als **procesbegeleider** observeer en benoem je de processen, en help je die te structureren zodat mensen leren wat ze willen leren en dat leerproces zelf mee vorm geven.	x
Als **ontwerper** zet je een rijke en open leercontext op waarin heel veel en soms onvoorspelbare leerkansen zitten en waarin de lerende zelf zijn leerweg zoekt.	x
…	
Toon zo helder mogelijk wat je als sociaal-cultureel werker precies doet om de leerprocessen mogelijk te maken. Omschrijf hoe je die rol(len) precies invult. Alles begint bij het ontwerp van de leercontext. De architectuur ervan ligt vast: brainstormen, scherp maken, concreet plannen, verkoopbaar maken. Dat is de vaste kapstok. Onze begeleiders waken erover dat die vier invalshoeken op een logische manier aan bod komen, en dat ze het tempo van de groep volgen. Daarvoor nemen ze tegelijk de rol van procesbegeleider én die van coach op. Ze benoemen en structureren de processen in functie van wat nodig is én ze bieden pistes, ondersteuning, feedback en aanwijzingen zodat de deelnemers hun eigen weg vorm kunnen geven en tot concrete en verkoopbare plannen kunnen komen.	

Rubriek 5

WELKE ROL(LEN) SPELEN DE PARTICIPANTEN VOORNAMELIJK IN HET LEERPROCESS?	
Participanten geven ook mee vorm aan het leerproces. Ze beïnvloeden de keuzes en de werking.	
Als participant stappen ze **mee in het voor hen opgezette leerproces**.	
Als participant pikken ze de **ervaringen** mee en **doen ze er hun ding mee.**	
Als participant leren ze **al doende**.	
Als deel van een team, kerngroep, comité of stuurgroep **stippelen** ze **samen** de te volgen weg uit en leren ze voortdurend in **co-creatieve processen**.	x
Als (ervarings-)deskundige **brengen ze zelf kennis en kunde** mee of zoeken ze die op en zetten ze die in om zo van elkaar te leren.	x
…	

Toon zo helder mogelijk wat participanten precies doen om de leerprocessen mogelijk te maken. Omschrijf hoe ze die rollen precies invullen.

De groep is de drager van het leerproces: ze zoeken samen uit, delen kennis en ervaringen, transformeren die, zetten die in in processen van feedback en planning. Ze co-creëren voortdurend de te volgen weg en de bruikbare inhoud en resultaten. Participanten spelen dus een dragende en creatieve rol in het leerproces.

Stap 6b

SYNTHESE OF 'HET VERHAAL OVER HOE JE PRAKTIJK DE LEERFUNCTIE REALISEERT'

- **Overloop nu de vijf vorige rubrieken. Schrijf op basis van je antwoorden een beknopt, samenhangend en logisch verhaal over hoe je praktijk de leerfunctie realiseert. Een op zichzelf staand verhaal dat je aan een buitenstaander kan vertellen.**

- Door het leerproces willen we uiteindelijk verandering teweegbrengen binnen gemeenschappen: als gemeenschap zouden ze op termijn zorgzamer, meer solidair, meer duurzaam of meer divers moeten worden – door de leer-en ontwikkelresultaten in de innovatielabs. Dat op zich, vergt een leerproces van de gemeenschap, van de groepen die in die gemeenschap functioneren. In eerste instantie is daarvoor dan ook een leerproces nodig bij Bezige Burgers zelf: mensen die een trekkende rol opnemen, leren in het innovatielab hoe ze vernieuwende scenario's en formats in hun gemeenschap zouden kunnen ontwikkelen en uitproberen. Bovendien wordt met bemiddeling van de Bezige Burgers in het innovatielab ook een leerproces in het 'bestuur' van de gemeenschapswerking beoogd: met het bouwen aan een concreet plan voor nieuwe vormen van gemeenschapsvorming hoopt men dat het bestuur anders leert kijken naar de eigen werking en naar wat ze precies willen doen om de gemeenschapswerking te veranderen en te versterken. Het innovatielab is op verschillende manieren een onderzoekend leerproces. Zo stellen de deelnemers de vanzelfsprekende spelregels in hun gemeenschappen in vraag. Er is een kritische reflectie over hoe maatschappelijke gewoonten en structuren bijvoorbeeld solidariteit of duurzaamheid in de weg staan. Van daaruit leren ze nieuwe mogelijkheden, nieuwe gewoonten of spelregels verkennen. En bedenken ze plannen om die ook echt als alternatief in de praktijk te brengen. Na het plannen komt het echte experimenteren: de toets aan de werkelijkheid, een toets die altijd leerzaam is omdat die ons iets vertelt over wat wel en wat niet werkt. En wat we daaraan kunnen doen. Wat we leren, delen we graag met de andere leden van het innovatielab. Zo heeft de brede gemeenschap van Bezige Burgers iets aan wat wordt geleerd. Het innovatielab heeft een globale kapstok waaraan we ons altijd houden. Maar in dat leerproces zelf is er heel veel vrijheid: de deelnemers sturen mee in de richting van de vraagstukken waarover ze concreet willen leren. In de kern van het leerproces staat het samen ontwerpen van oplossingen voor kwesties die we als moeilijk of uitdagend ervaren. Vooraf liggen de resultaten niet vast: leren is een open avontuur. Onderweg maken we slim gebruik van digitale mogelijkheden. Meestal komen we live samen, maar intervisie in kleine groepjes

over de vordering van de plannen of de moeilijkheden die we tegenkomen, kunnen we onderweg vlot online inplannen, al naargelang de noodzaak. Alles begint bij het ontwerp van de leercontext. De architectuur ervan ligt vast: brainstormen, scherp maken, concreet plannen, verkoopbaar maken. Dat is de vaste kapstok. Onze begeleiders waken erover dat die vier invalshoeken op een logische manier aan bod komen, dat ze het tempo van de groep volgen. Daarvoor nemen ze tegelijk de rol van procesbegeleider én die van coach op. Ze benoemen en structureren de processen in functie van wat nodig is én ze bieden pistes, ondersteuning, feedback en aanwijzingen zodat de deelnemers hun eigen weg vorm kunnen geven en tot concrete en verkoopbare plannen kunnen komen. De groep is de drager van het leerproces: ze zoeken samen uit, delen kennis en ervaringen, transformeren die, zetten die in in processen van feedback en planning. Ze co-creëren voortdurend de te volgen weg en de bruikbare inhoud en resultaten. Participanten spelen dus een dragende en creatieve rol in het leerproces.

Stap 7 (optioneel)

SYNTHESE OF "HET VERHAAL OVER JE PRAKTIJK"

- **Leg de synthese antwoorden die je in stap 6 gaf vanuit de verschillende functies naast elkaar. Bundel hen tot 1 praktijkbeschrijving dat het verhaal van jouw praktijk vertelt vanuit de bril van de sociaal-culturele functies.**
- **Optelsom van stap 6a en 6b**!
  Wordt hier niet herhaald.

Overzicht van hoe in de praktijken de gekozen functies worden gerealiseerd

	Regionale & thematische trefdagen	Praktijk-bezoeken	Innovatie-labs	Digitaal platform	Cursus	Intervisie en uitwisseling
Leerfunctie						
Gemeenschaps-vormende functie						
Aantal gerealiseerde praktijken	7	18	4	1	14	24